

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ OKUYUCU PROFİLLERİ

Öğr. Gör. Emine KOLAÇ

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

Özet

Birey; gördüğünü, duyduğunu, bildiğini dil yoluyla ifade eder. Anadilinin dört temel yapı taşı vardır. Okuma bu temel yapı taşlarından biridir. Okumanın, anadilini doğru ve bilinçli kullanma becerisini kazanmada önemli rolü vardır. Çocuğa okumayı öğretecek, sevdirecek ve anadiline ait temel becerileri kazandıracak, ona her anlamda model olacak, onu şekillendirecek kişi ise sınıf öğretmenidir. Sınıf öğretmeni adaylarının okumaya ilişkin ilgi, yönelim ve tercihlerini belirlemeyi, okuyucu profillerine ilişkin bilgiler sunmayı amaçlayan bu araştırmada tarama modeli benimsenmiştir. Araştırmanın evrenini Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencileri, örneklemini ise aynı anabilim dalının dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 92 öğrenciden veri toplanmıştır. Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Araştırma anketi iki bölümden oluşmuştur. Kişisel bilgilerle ilgili soruların yer aldığı birinci bölüm; okumaya ilişkin ilgi, yönelim ve tercihlerle ilgili görüşlerin sorulduğu yedi sorudan oluşan ikinci bölüm. Ankette yer alan açık uçlu sorular betimsel analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiş, daha sonra bulgular nicel olarak sunulmuştur. Araştırma sonunda sınıf öğretmeni adaylarının kitap okumayı sevdikleri, değişik zaman aralıklarında kitap okudukları, okuma konusunda kendilerini yeterli görmedikleri, kitap seçimlerinde kitabın konusunun ve kitapla ilgili yapılan yorumların etkili olduğu, daha çok sosyal, duygusal ve macera içerikli kitapları tercih ettikleri, Türk/Dünya yazını ayırımında önceliği Türk yazınına verdikleri görülmüştür.

Anahtar Sözcükler:

Anadili, Okuma, Okuyucu Profili, Sınıf Öğretmeni Adayları

GİRİŞ

Eğitimin temel amacı, düşünen, düşündüğünü yazılı ve sözlü olarak doğru ifade edebilen, eleştiren, okuyan, okuduklarını zihinsel süzgecinden geçiren, yorumlayan, edindiği bilgiyi uygulamaya dönüştürebilen ve bunu başkalarına da aktarabilen bireyler yetiştirmektir. Bireylere temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı temel eğitim basamağı ilköğretimdir.

İlköğretim; temel dil becerilerinin kazandırıldığı, çocuklara bilinçli olarak anadili etkinliklerinin verildiği ilk basamaktır. Anadili etkinlikleri dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel boyut üzerinde yapılandırılmıştır. Okuma bu temel boyutlardan biridir (Sever, 2004).

Çok karmaşık bir süreç olan okuma ile ilgili değişik tanımlara rastlanmaktadır. Ancak yapılan tanımlarda mekanik ve anlamsal vurguların yoğun olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında okuma; bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir (Kavcar ve diğerleri, 1997). Okuma, ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci (Akyol, 2001), basılı, yazılı sözcükleri duyu organları yoluyla algılama, anlamlandırma, kavrama ve yorumlamadır (Özdemir, 1997)

Bireyin okul çağına gelmesiyle başlayan ve yaşam boyu devam eden okuma etkinliği öğrenmenin de temel aracıdır (Gönen, 2004). Okuma alışkanlığının kazanılması için her şeyden önce okumanın öğrenilmesi gerekmektedir. Okuma ile ilgili temel beceriler ilköğretim kademesinde kazanılır. Bu becerilerin kalıcı olması, yaşam boyu devam etmesi, alışkanlığa dönüşmesi, işlevsel ve eleştirel bir okur yazarlığa geçiş, bireyin okuma bilincine sahip olup olmamasıyla, ailenin, yakın çevrenin ve ilköğretim birinci kademedeki öğretmenin doğru yönlendirmesiyle, model olmasıyla yakından ilişkilidir.

Kazanılan beceriler uygulamaya, alışkanlığa dönüşmediği sürece “gizli okumaz yazmazlar”ın oluşması kaçınılmazdır (Güneş, 1992). Okuma alışkanlığı, bireysel açıdan sağlıklı ve gelişmiş bir kişiliğin en önemli dayanaklarından biri olarak görülebilir. Toplumsal açıdan bakıldığında demokratik yapının ve uygarlığın temellerini oluşturan bir ögedir. Okuma, toplumların az gelişmişlik sorununu aşmalarında eğitim, ekonomi ve kültür alanlarında göstermeleri gereken çabaların bileşeni ve hızlandırıcısı olarak karşımıza çıkmaktadır (Devrimci, 1993).

Günümüzde okumaya karşı olumlu ilgi ve eğilimler içinde olma, sadece bireysel değil toplumsal açıdan da gelişmişliğin, çağdaşlığın bir ölçütü olarak görülmektedir. Ülkelerin gelişmişliği, okumayan değil, okuyan özellikle de okumayı alışkanlık haline getiren kişilerin çokluğu ile sağlanabilir (Gürcan, 1999).

Okuma eylemi çok çeşitli amaçlarla gerçekleştirilir. Bireyler, bilgi, iletişim, teknoloji yüzyılı denilen yüzyıla uyum sağlayabilmek, bilgi edinmek, öğrenmek, düşünce ufkunu, genel kültürünü genişletmek, boş zamanlarını değerlendirmek, araştırma yapmak için okurlar (Ruşen, 1991). Çağımız bir değişim çağıdır. Her alanda olduğu gibi bilgide de hızlı bir değişimin yaşanmaktadır. Bilgili değil bilgisini güncel tutan insanın bu değişime daha kolay ayak uyduracağı ve başarılı olacağı bir gerçektir. Sahip olunan bilgilerin önemli bir bölümünü okuma yoluyla elde ettiğimiz düşüncesinden hareketle denilebilir ki, değişen çağa ayak uydurabilecek birey olmanın yolu okumaktan geçmektedir.

Ülkemizde okuma alışkanlığı, okuma ilgileri, okumaya ilişkin yönelimler, tercihler konusunda değişik yaş grupları ve eğitim kademelerini hedef alan yoğun araştırmalar yapıldığı gözlenmektedir. İlköğretim 1. ve 2. kademedeki öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde bu kademelerdeki öğrencilerin okumaya karşı ilgi ve alışkanlıklarının istenen düzeyde olmadığı görülmüştür: Avcıoğlu (2005), Bekar (2005), Çetinkaya (2004), Gönen (2004), Luma (2002), Sancı (2002), Tosunoğlu (2002).

Öğretmen adaylarının okuma ilgileri ve alışkanlıklarının ne düzeyde olduğu konusunda son zamanlarda araştırmaların yoğunlaşmaya görülmektedir. Gömleksiz (2004)'in, Fırat Eğitim Fakültesi'ndeki öğrenciler üzerinde yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının okumanın gerekliliğini kabul ettikleri, kitap okumanın etki ve yararının kız öğrencilerde daha fazla benimsendiği sonucuna ulaşılmıştır. Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin (2003)'in Buca Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı açısından istenen düzeyde olmadıkları ve okumaya karşı orta düzeyde ilgili oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz Aydın (2006)'in Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmeni adayları üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarının yeterince gelişmediği ve istenen düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Okuma alışkanlığı kazanmada, etkin bir okuyucu olmada temel, ilköğretim birinci kademedede atılır. Bu temeli atacak olan da okuma sevgisiyle dolu, okumayı yaşamının vazgeçilmez bir parçası yapan, yaşam boyu öğrenmeye inanan ve bunun yolunun da iyi bir okuyucu olmaktan geçtiğine inanan sınıf öğretmenleridir. Görüldüğü üzere eğitimin her alanında olduğu gibi bu alanda da sınıf öğretmenlerine model olma, temel atma, yeni nesle şekil verme görevi düşmektedir. Sınıf öğretmeni adayları , okumaya olan ilgi, yönelimleriyle bu gereksinimi karşılamada hangi noktadalar? Nasıl bir okuyucu profiline sahipler?

Öğretmen, ancak sahip olduğu bilgi ve becerileri öğrencilerine kazandırabilir. Çağın gereksinim duyduğu okuyan, araştıran, yorumlayan, bunları anadilinin bütün inceliklerini kullanarak ifade edebilen bireyleri de ancak bu niteliklere sahip öğretmenler yetiştirebilir. Dolayısıyla, anadilini doğru kullanabilme becerisine, değişen çağa uyum sağlayacak bilgi donanımına sahip olma, öğretmenler hele hele yeni neslin mimarları olan sınıf öğretmenleri için kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu donanıma sahip olmanın yolu da iyi birer okuyucu olmaktan geçmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, sınıf öğretmeni adaylarının okumaya ilişkin ilgi, yönelim ve tercihlerini belirlemek, okuyucu profillerine ilişkin bilgiler sunmaktır. Bu temel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okumaya olan ilgisi ne durumdadır?
2. Sınıf öğretmeni adayları hangi sıklıkta kitap okumaktadır?
3. Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma sıklığını etkileyen etkenler nelerdir?
4. Sınıf öğretmeni adayları kitap okuma sıklığı konusunda kendilerini nasıl değerlendirmektedir?
5. Sınıf öğretmeni adaylarının kitap seçimini belirleyen ölçütler nelerdir?
6. Sınıf öğretmeni adayları hangi içerikteki kitapları okumayı tercih etmektedir?
7. Sınıf öğretmeni adayları kitap seçiminde Türk ve Dünya yazını arasında bir tercihte bulunmakta mıdır?

Sınırlılıklar

Araştırma, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü'nde 2006-2007 öğretim yılı güz döneminde Sınıf Öğretmenliği Programı dördüncü sınıf öğrencilerinin açık uçlu sorulardan oluşan ankete verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmeni adaylarının okumaya ilişkin ilgi, yönelim ve tercihlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü'nde 2006-2007 öğretim yılı güz döneminde Sınıf Öğretmenliği Programı'na devam eden öğrenciler, örneklemi ise bu programa devam eden son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 92 öğretmen adayına anket uygulanmış, uygulanan anketlerin tamamı değerlendirmeye alınmıştır.

Çizelge 1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Kişisel Özellikleri

Özellik	Sayı	Yüzde (%)
Kız	42	45.7
Erkek	50	54.3
Toplam	92	100.0

Çizelge 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının %45,7’si kız, %54,3’ü erkektir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve sınıf öğretmeni adaylarının okumaya ilişkin ilgi, yönelim ve tercihlerini belirlemeyi amaçlayan bir anket kullanılmıştır. Araştırma anketi iki bölümden oluşmuştur. Kişisel bilgilerle ilgili soruların yer aldığı birinci bölüm; okumaya ilişkin ilgi, yönelim ve tercihlere ilişkin görüşlerin sorulduğu yedi açık uçlu sorudan oluşan ikinci bölüm. Taslak olarak hazırlanan anket geçerlilik çalışması için alan uzmanlarının incelemesine sunulmuş, gerekli incelemeler yapıp dönütler alındıktan sonra düzeltme işlemi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini gerçekleştirmek amacıyla, öğretmen adaylarının açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar araştırmacı ve alandan iki uzman ile incelenerek “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” olan maddeler belirlenmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için Miles ve Haberman’ın (1994) belirttiği aşağıdaki formül kullanılmıştır. Bu hesaplama sonucunda P = 94 değeri bulunmuş ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

$$P (\text{Uzlaşma Yüzdesi}) = [\text{Na (Görüş Birliği)} / \text{Na (Görüş Birliği)} + \text{Nd (Görüş Ayrılığı)}] \times 100$$

Araştırma anketi katılımcılara uygulanmadan önce anketin ön denemesi yapılmıştır. Bu süreçte Sınıf Öğretmenliği Programına devam eden ikinci sınıf öğrencilerinden 15'ine anket formu uygulanmıştır. Bu anket formlarındaki verilerin dökümü yapılarak öğretmen adaylarının ankete verdikleri yanıtlar incelenmiş ve anket üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmış, anket formu son şeklini almıştır. Uygulamaya hazır olan anket Ocak 2007 tarihinde öğretmen adaylarına uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Sınıf öğretmeni adaylarının okumaya ilişkin ilgi, yönelim ve tercihlerini belirlemeyi amaçlayan ankette yer alan açık uçlu sorular betimsel analiz yöntemi kullanılarak (Bogdan ve Biklen, 1998) değerlendirilmiş, daha sonra bulgular nicel olarak sunulmuştur. Değerlendirme birimi olarak “cümle” ve “sözcükler”ler alınmıştır. Bu çerçevede öncelikle, anket formlarındaki yargı bildiren cümleler/sözcükler kodlanmıştır. Elde edilen veriler, frekans ve yüzdelerle çizelgeler şeklinde sunulmuş, yer yer araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çarpıcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğretmen adaylarının açık uçlu anket sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Sevgisine İlişkin Görüşleri

Öğretmen Adaylarının okuyucu profillerini belirlemek üzere hazırlanan açık uçlu ankette ilk olarak öğretmen adaylarına “Kitap okumayı sever misiniz? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen yanıtlara iki başlık altında yer verilmiştir:

1. “Kitap okumayı sever misiniz?
2. Neden?

Öğretmen adaylarının “Kitap okumayı sever misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 2’de gösterilmiştir.

Çizelge 2.a. Öğretmen Adaylarının “Kitap okumayı sever misiniz? Neden?” Sorusunun İlk Bölümüne Verdikleri Yanıtlar

Kitap okumayı sever misiniz? Neden?	F	(%)
Evet, kitap okumayı seviyorum.	90	97.8
Hayır, kitap okumayı sevmiyorum.	2	2.2
Toplam	92	100

Çizelge 2.a.’da görüldüğü üzere “Kitap okumayı sever misiniz?” sorusuna öğretmen adaylarının % 97.8’i “Evet, kitap okumayı seviyorum” , % 2.2’si “Hayır, kitap okumayı sevmiyorum” yanıtını vermiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının okumayı sevdikleri, okumaya karşı olumlu tutum içinde oldukları sonucuna varılabilir.

Bu konuda bazı öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

Evet, kitap okumayı çok seviyorum.

Hayır, okumayı sevmiyorum.

Çizelge 2.b. Öğretmen Adaylarının “Kitap okumayı sever misiniz? Neden?” Sorusunun İkinci Bölümüne Verdikleri Yanıtlar

“Kitap okumayı sever misiniz? Neden?”	F	(%)
Evet Severim. Çünkü ;		
Kitaplar bilgi dağarcığımı geliştiriyor.	25	20.9
Kitaplar sayesinde yeni şeyler öğreniyorum.	23	19.2
Kitaplar bana farklı bakış açıları kazandırıyor.	22	18.2
Kitaplar beni farklı dünyalara alıp götürüyor.	10	8.3
Kitaplar sayesinde yeni insanlar, yeni hayatlar tanıyorum.	8	6.7
Dilimi geliştiriyor ve sözcük dağarcığımı zenginleştiriyor.	7	5.8
Kitaplar sayesinde boş zamanımı değerlendiriyorum.	6	5
Yorum yapmamı ve olayları zihnimde canlandırmamı kolaylaştırıyor.	5	4.2

Beni sorunlarımdan, günlük hayattan uzaklaştırıyor.	5	4.2
Psikolojimi düzeltiyor, beni dinlendiriyor.	5	4.2
Bana hoşça vakit geçiriyor.	2	1.7
Beni rahatlatıyor, kafamı dağıtıyor.	1	0.8
Hayal gücümü geliştiriyor.	1	0.8
Toplam	120	100

Çizelge 2.b.'de görüldüğü üzere, “Kitap okumayı sever misiniz? Niçin?” sorusunun ikinci bölümüne” *evet severim*” diyen öğretmen adayları değişik sıklıklarda gerekçeler sunmuşlardır. Bu gerekçeler ve oranları şöyledir: % 20.9 oranında “*kitaplar bilgi dağarcığımı geliştiriyor*”, % 19.2 oranında “*kitaplar sayesinde yeni şeyler öğreniyorum.*”, % 18.2 oranında “*kitaplar bana farklı bakış açıları kazandırıyor*”, % 8.3 oranında “*kitaplar beni farklı dünyalara alıp götürüyor*”, % 6.7 oranında “*kitaplar sayesinde yeni insanlar, yeni hayatlar tanıyorum*”, % 5.8 oranında “*dilimi geliştiriyor ve sözcük dağarcığımı zenginleştiriyor*”, % 5 oranında “*kitaplar sayesinde zamanımı değerlendiriyor, boşluğu dolduruyorum*”, % 4.2 oranında “*yorum yapmamı ve olayları zihnimde canlandırmamı kolaylaştırıyor*”, % 4.2 oranında “*beni sorunlarımdan, günlük hayattan uzaklaştırıyor*”, % 4.2 oranında “*psikolojimi düzeltiyor, dinlendiriyor*”, % 1.7 oranında “*bana hoşça vakit geçiriyor*”, % 0.8 oranında “*beni rahatlatıyor, kafamı dağıtıyor*”, % 0.8 oranında “*hayal gücümü geliştiriyor.*”

Sevmem” diyen 2 öğretmen adayı, gerekçesine ilişkin herhangi bir yanıt vermemiştir.

Verilen yanıtlara baktığımızda sınıf öğretmeni adaylarının okuma gerekçelerinde kitabın; *bilgi dağarcığını geliştirme, yeni şeyler öğretme, farklı dünyalara alıp götürme, yeni insanlar, yeni hayatlar tanıtmaya* işlevleri etkili olmuştur denilebilir.

Bu konuda bazı öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

Severim, çünkü sıkıntılarımı üzüntülerimi kitap okurken unuturum.

Evet. Hayal gücümü genişletiyor, hayal kurmamı sağlıyor.

Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Sıklıkları

Öğretmen adaylarının kitap okuma sıklıklarına ilişkin soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 3 'de yer almıştır.

Çizelge 3. Öğretmen Adaylarının “ Hangi Sıklıkta Kitap Okursunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Hangi sıklıkta kitap okursunuz?”	F	(%)
Her gün	36	39.0
İki günde bir	21	22.8
Haftada bir	19	21
İki haftada bir	14	15.2
Ayda bir	1	1
Hatırlamıyorum	1	1
Toplam	92	100

Çizelge 3’de görüldüğü “Hangi Sıklıkta Kitap Okursunuz?” sorusuna öğretmen adaylarından % 39.0’sı “*Her gün*”, % 22.8’i “*İki günde bir*”, % 21 “*Haftada bir*”, % 15.2’si “*İki haftada bir*”, % 1’i “*Ayda bir*”, % 1’i “*Hatırlamıyorum*” yanıtını vermiştir.

Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma sıklığını etkileyen etkenler nelerdir?

Öğretmen adaylarının kitap okuma sıklıklarını etkileyen etmenlere ilişkin olarak yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 4 'de yer almıştır.

Çizelge 4. Öğretmen Adaylarının “Kitap Okuma sıklığınızı etkileyen etkenler nelerdir? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Kitap Okuma sıklığınızı etkileyen etkenler nelerdir?	F	%
Dersler	85	14.8
Sınavlar	78	13.6
Ödevler	70	12.1
Projeler	64	11.1
KPSS sınavı	63	11
Psikolojik durum, can sıkıntısı	52	9.0

Kitapların fiyatları	45	7.9
Televizyon	32	5.6
Bilgisayar	25	4.3
Uygun okuma ortamı	20	3.5
Ailede üstlenilen sorumlulukların fazlalığı	18	3.1
Yakın arkadaş çevresi	12	2.1
Tatil dönemleri	7	1.2
Boş zaman	4	0.7
Toplam	575	100

Çizelge 4’de görüldüğü “Kitap Okuma sıklığımızı etkileyen etkenler nelerdir?” sorusuna öğretmen adaylarının verdikleri yanıtların oranları değişiklik göstermektedir. Bu sıklıklar; % 14.8 oranında “Dersler”, %13.6 oranında “Sınavlar”, % 12.1 oranında “Ödevler”, % 11.1 oranında “Projeler”, % 11 oranında “KPSS sınavı”, % 9 oranında “Psikolojik durum, can sıkıntısı”, % 7.9 oranında “Kitapların fiyatları”, % 5.6 oranında “Televizyon”, % 4.3 oranında “Bilgisayar”, % 3.5 oranında “Uygun okuma ortamı”, % 3.1 oranında “Ailede üstlenilen sorumlulukların fazlalığı”, % 2. oranında “Yakın arkadaş çevresi”, % 1.2 oranında “Tatil dönemleri”, % 0.7 oranında “Boş zaman” şeklindedir.

Bu konuda bazı öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

Şu anda derslerimden vakit olmuyor. Sınava çalışmam lazım. Onlardan kitap okumaya vakit bulamıyorum.

Ailem ile kaldığım için ve sabah evde durduğum için rahatlıkla kitap okumak zor olmakta. Çünkü kitap okuduğum anda ailenin içindeki bireyler televizyon izlemek veya müzik dinlemek istediklerinden veya eve misafir etkeni de göz önüne getirildiğinde kitap okuma sıklığı aza inmektedir.

Kitap okuma konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz? Neden?

Bu soruya verilen yanıtlar iki başlık altında yer almıştır:

1. “Kitap okuma konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz?”

2. Neden?

Öğretmen adaylarının “Kitap okuma konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 5.a.’da görülmektedir.

Çizelge 5.a. Öğretmen Adaylarının Kitap okuma konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz? Neden? Sorusunun İlk Bölümüne Verdikleri Yanıtlar

Kitap okuma konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz? Neden?	F	%
Evet yeterli görüyorum	8	8,7
Hayır yeterli görmüyorum	84	91.3
Toplam	92	100

Çizelge 5.a.’da görüldüğü gibi “Kitap okuma konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz? sorusuna öğretmen adayları %8.7 oranında “Evet yeterli görüyorum”, %91.3 oranında “Hayır yeterli görmüyorum” yanıtını vermiştir. Bu verilerden hareketle öğretmen adaylarının kitap okuma konusunda kendilerini büyük oranda yeterli görmedikleri söylenebilir.

Çizelge 5.b. Öğretmen Adaylarının Kitap okuma konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz? Neden? Sorusunun İkinci Bölümüne Verdikleri Yanıtlar

Kitap okuma konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz? Neden?	F	%
A. Evet yeterli görüyorum. Çünkü;		
Okumaya yeterince zaman ayırıyorum.	2	25
Düzenli kitap okuma alışkanlığım var.	6	75
Toplam	8	100

Çizelge 5.b.’de görüldüğü gibi kitap okuma konusunda kendini yeterli gören öğretmen adayları buna neden olarak değişik gerekçeler göstermişlerdir. Bu gerekçeler ve oranları; % 25 “Okumaya yeterince zaman ayırıyorum”, % 75 “Düzenli kitap okuma alışkanlığım var” şeklindedir.

B. Hayır yeterli görmüyorum. Çünkü;	F	%
Okumaya ayırdığım zaman yeterli değil.	74	27.9
İstediğim sıklıkta okuyamıyorum.	61	23.0
Okuduğum kitap sayısı yeterli değil.	58	21.9
Okuma alışkanlığım yok.	42	15.9
Maddi imkansızlıklar ve kitap fiyatlarının yüksekliği.	30	11.3
Toplam	265	100.0

Kitap okuma konusunda kendisini yeterli görmeyen öğretmen adayları buna neden olarak değişik gerekçeler sunmuşlardır. Bu gerekçeler ve oranları şöyledir; % 27.9 oranında “Okumaya ayırdığım zaman yeterli değil”, % 23.0 oranında “İstediğim sıklıkta okuyamıyorum”, % 21.9 oranında “Okuduğum kitap sayısı yeterli değil”, % 15.9 oranında “Okuma alışkanlığım yok”, % 11.3 oranında “Maddi imkansızlıklar ve kitap fiyatlarının yüksekliği” dir.

Bu konuda bazı öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

Yeterli görüyorum. Çünkü daha önce birçok kitap okudum ve devamını getirmeyi düşünüyorum.

Hayır yeterli görmüyorum. Çünkü okuma alışkanlığım yok.

Kitap seçiminizi belirleyen ölçütler nelerdir?

Öğretmen adayları altıncı olarak “Kitap seçiminizi belirleyen ölçütler nelerdir?” sorusuna yanıt vermişlerdir. Verilen yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 6 ‘da yer almıştır.

Çizelge 6. Öğretmen Adaylarının “Kitap seçiminizi belirleyen ölçütler nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Kitap seçiminizi belirleyen ölçütler nelerdir?	F	%
Kitabın konusu	82	33.9
Kitapla ilgili olarak yapılan yorumlar	75	31.0
Kitabın fiyatı	45	18.6

Kitabın dili	39	16.1
Kitabın dış görünümü	1	0.4
Toplam	242	100.0

Çizelge 6.'da görüldüğü gibi “Kitap seçiminizi belirleyen ölçütler nelerdir?” sorusuna öğretmen adayları değişik ölçütleri sıralamışlardır. Bu ölçütler ve oranları; % 33.9 “*Kitabın konusu*”, % 31.0 “*Kitapla ilgili olarak yapılan yorumlar*”, % 18.6 “*Kitabın fiyatı*”, % 16.1 “*Kitabın dili*”, % 0.4 “*Kitabın dış görünümü*” şeklindedir. Verilerden anlaşılacağı üzere kitabın konusu ve kitapla ilgili olarak yapılan yorumlar tercihte önemli ölçütler olarak görülmektedir.

Kitabın konusu	F	%
Güncel konular	79	18.9
Sürükleyici konular	74	17.7
Eğitim ile ilgili konular	68	16.2
Mesleki gelişime yararlı olacak konular	57	13.7
Realist konular	43	10.2
Bilimsel konular	37	8.8
İlgi alanına uygun konular	30	7.1
Çok yönlü bakış açıları sunan konular	26	6.2
Siyasal görüşe uygun konular	3	0.7
Eğlendirici konular	2	0.5
Toplam	419	100.0

Verilen cevaplarda “*Kitabın konusu*” kendi arasında çeşitlilik göstermektedir. Konularına göre kitapları tercih oranı; % 18.9 “Güncel konular”, % 17.7 “Sürükleyici konular”, % 16.2 “Eğitim ile ilgili konular”, % 13.7 “Mesleki gelişime yararlı olacak konular”, % 10.2 “Realist konular”, % 8.8 “Bilimsel konular”, % 7.1 “İlgi alanına uygun konular”, % 6.2 “Çok yönlü bakış açıları sunan konular”, % 0.7 “Siyasal görüşe uygun konular”, % 0.5 “Eğlendirici konular” şeklindedir.

Kitapla ilgili olarak yapılan yorumlar	F	%
Kitap hakkında gazete ve dergilerde yapılan yorumlar	57	37.5
Kapakta kitapla, yazarla ilgili olarak yapılan yorumlar	42	27.7
Yakın çevrenin kitap ile ilgili yorumları	34	22.3
Arkadaşların yorumları	16	10.6
Kitabın olumlu eleştiriler almış olması	3	1.9
Toplam	152	100.0

Verilen cevaplarda “*Kitapla ilgili olarak yapılan yorumlar*” kendi arasında çeşitlilik göstermektedir. Yoruma göre kitapları tercih sıklığı; % 37.5 “Kitap hakkında gazete ve dergilerde yapılan yorumlar”, % 27.7 “Kapakta kitapla, yazarla ilgili olarak yapılan yorumlar”, % 22.3 “Yakın çevrenin kitap ile ilgili yorumları”, % 10.6 “Arkadaşların yorumları”, % 1.9 “Kitabın olumlu eleştiriler almış olması” şeklindedir.

Bu konuda bazı öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

Olumlu eleştiriler almış olması, ilgi duyduğum konulardan oluşması.

İçerik, fiyat, yazarı, kitabın bana yakınlığı.

Hangi içerikteki kitapları okumayı tercih edersiniz?

Öğretmen adayları yedinci olarak “Hangi içerikteki kitapları okumayı tercih edersiniz? sorusuna yanıt vermişlerdir. Verilen yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 7 ‘da yer almıştır.

Çizelge 7. Öğretmen Adaylarının Hangi İçerikteki Kitapları Okumayı Tercih Edersiniz? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Hangi içerikteki kitapları okumayı tercih edersiniz?	F	%
Sosyal	54	26.8
Duygusal	45	22.2
Macera	36	17.8
Siyasi	22	10,9
Mizahi	18	8,9

Bilimsel	17	8,4
Psikolojik	4	2.0
Dini	2	1.0
Tarihi	2	1.0
Polisiye	1	0,5
Korku	1	0,5
Toplam	202	100.0

Çizelge 7.'de görüldüğü üzere, “Hangi içerikteki kitapları okumayı tercih edersiniz?” sorusunda öğretmen adaylarının tercih sıklığı; % 26.8 “*Sosyal*”, % 22.2 “*Duygusal*”, % 17.8 “*Macera*”, % 10,9 “*Siyasi*”, % 8,9 “*Mizahi*”, % 8,4 “*Bilimsel*”, % 2.0 “*Psikolojik*”, % 1.0 “*Dini*”, % 1.0 “*Tarihi*”, % 0,5 “*Polisiye*”, % 0,5 “*Korku*” şeklindedir. Elde edilen verilerden yola çıkılarak “sosyal, duygusal ve macera “konularının daha çok tercih edildiği söylenebilir.

Bu konuda bazı öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

Duygusal konular daima ilgimi çeker, bir de macera .

Sosyal ve siyasi konulu kitapları okumak hoşuma gidiyor.

Kitap seçiminde Türk ve Dünya yazınından hangisine önceliği verirsiniz?

Neden?

Öğretmen adaylarının “Kitap seçiminde Türk ve Dünya yazınından hangisine önceliği verirsiniz? Neden?” Sorusuna verdikleri yanıtlar Çizelge 8 ‘de yer almıştır.

Bu soruya verilen yanıtlara iki başlık altında yer verilmiştir:

1. Kitap seçiminde Türk ve Dünya yazınından hangisine önceliği verirsiniz?

2. Neden?

Öğretmen adaylarının “Kitap seçiminde Türk ve Dünya yazınından hangisine önceliği verirsiniz?” Sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 8.a.’da gösterilmiştir.

Çizelge 8.a. Kitap seçiminde Türk ve Dünya yazınından hangisine önceliği verirsiniz? Neden? Sorusunun İlk Bölümüne Verdikleri Yanıtlar

Kitap seçiminde Türk ve Dünya yazınından hangisine önceliği verirsiniz? Neden?	F	%
Türk yazınıni tercih ederim	42	45,7
Bir ayırım yapmam	33	35,9
Dünya yazınıni tercih ederim	17	18,4
Toplam	92	100

Çizelge 8.a.'da görüldüğü “Kitap seçiminde “Türk ve Dünya Yazını”ndan hangisine önceliği verirsiniz?” sorusuna öğretmen adaylarından % 45.7’si “Türk yazınıni tercih ederim”, % 35.9’u “Bir ayırım yapmam”, % 18.4’ü “Dünya yazınıni tercih ederim” yanıtını vermiştir.

Çizelge 8.b. Kitap seçiminde Türk ve Dünya yazınından hangisine önceliği verirsiniz? Neden? Sorusunun İkinci Bölümüne Verdikleri Yanıtlar

Türk yazınıni tercih ederim Çünkü;	F	%
Kendi kültürümün bir parçası olduğu için.	37	37
Türk yazını kendimi daha iyi tanımami sağladığı için.	29	29
Öncelikle kendi kültürümüzü ve edebiyatımızı tanımamız gerektiğine inandığım için.	26	26
Dünya yazını bana hitap etmediği için.	5	5
Dünya edebiyatının anlatım tarzını beğenmiyorum.	2	2
Çeviri kitapların daha zor okunduğunu düşünüyorum.	1	1
Toplam	100	100

“Türk yazınıni tercih ederim” diyen öğretmen adaylarının gösterdikleri gerekçeler ve bunların oranı; % 37 “Kendi kültürümün bir parçası olduğu için”, % 29 “Türk yazını kendimi daha iyi tanımami sağladığı için”, % 26 “Öncelikle kendi kültürümüzü ve edebiyatımızı tanımamız gerektiğine inandığım için”, % 5 “Dünya yazını bana hitap etmediği için” , % 2 “Dünya edebiyatının anlatım

tarzını beğenmiyorum”, % 1 “Çeviri kitapların daha zor okunduğunu düşünüyorum” şeklindedir.

Bir ayırım yapmam Çünkü;	F	%
Okumamı gerektiren ne varsa onu okurum.	27	38,0
Kitap evrenseldir.	20	28,2
Kitap konusunda milliyetçilik yapmam.	13	18,3
Önemli olan bana hitap etmesi.	6	8,5
Güzel olan her şey ilgimi çeker.	4	5,6
İkisini de okumak bana karşılaştırma yapma olanağı sağlıyor.	1	1,4
Toplam	71	100

“*Bir ayırım yapmam*” diyen öğretmen adaylarının gösterdikleri gerekçeler ve oranları; % 38.0 “Okumamı gerektiren ne varsa onu okurum”, % 28.2 “Kitap evrenseldir”, % 18.3 “Kitap konusunda milliyetçilik yapmam”, % 8.5 “Önemli olan bana hitap etmesi”, % 5.6 “Güzel olan her şey ilgimi çeker”, % 1.4 “İkisini de okumak bana karşılaştırma yapma olanağı sağlıyor” şeklindedir.

Dünya yazınıni tercih ederim Çünkü;	F	%
Daha evrensel.	14	31.8
Daha objektif.	10	22.7
Daha sosyal içerikli.	8	18.2
Farklı bakış açıları kazandırıyor.	6	13.6
Öncelikle dünya klasiklerini okumak gerekir.	4	9.1
Daha sürükleyici.	1	2.3
Konularda daha fazla çeşitlilik var.	1	2.3
Toplam	44	100.0

“*Dünya yazınıni tercih ederim*” diyen öğretmen adaylarının gösterdikleri gerekçeler ve bunların oranı; % 31.8 “Daha evrensel”, % 22.7 “Daha objektif”, % 18.2 “Daha sosyal içerikli”, % 13.6 “Farklı bakış açıları kazandırıyor”, % 9.1

“Öncelikle dünya klasiklerini okumak gerekir”, % 2.3 “Daha sürükleyici”, % 2.3 “Konularda daha fazla çeşitlilik var” şeklindedir.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Sınıf öğretmeni adaylarının okumaya ilişkin ilgi, yönelim ve tercihlerini belirlemeyi, okuyucu profillerine ilişkin bilgiler sunmayı amaçlayan bu araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Sınıf öğretmeni adayları büyük oranda kitap okumaya karşı olumlu bir tutum içindedir.

Kitap okumanın; bilgi dağarcığını geliştirme, yeni şeyler öğretme, farklı bakış açıları kazandırma işlevleri daha çok önemsenmektedir.

Kitap okuma sıklıkları daha çok 1-7 gün arasında değişmektedir.

Kitap okuma sıklıklarını olumsuz yönde etkileyen nedenlerin başında dersler, sınavlar, ödevler, KPSS sınavı gelmektedir.

Okumaya gereken zamanı ayıramadıkları, istedikleri sıklıkta okuyamadıkları ve okudukları kitap sayısı az olduğu için kitap okuma konusunda kendilerini yeterli görmemektedirler.

Kitap seçimlerinde; kitabın konusu, kitapla ilgili olarak yapılan yorumlar, kitabın fiyatı ve kitapta kullanılan dil etkili olmaktadır.

Daha çok sosyal, duygusal, macera içerikli kitapları okumayı tercih etmektedirler.

Kitap seçiminde Dünya Yazını’ndan çok Türk Yazını’nı tercih etmekte veya hiç ayırım yapmamaktadırlar.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler getirilebilir:

Öğretmen adaylarının okuma beceri ve alışkanlıklarını geliştirmek amacıyla sadece okumaya odaklı seçimlik dersler konulabilir.

Öğretmen adaylarına, mezun oluncaya kadar gerek kendi kişisel gelişimlerine gerek mesleki gelişimlerine gerekse toplumsal gelişime katkı getirebilmelerine

olanak verecek okuma listeleri verilebilir ve bunların okunması önerilebilir, doğru yönlendirmelerde bulunulabilir.

Bu kitaplara daha rahat ulaşılabilmesi için fakülte kütüphanesi veya bölüm kütüphanesi kurulabilir.

Kitap okumalarını teşvik amacıyla bölüm, fakülte, üniversite çapında etkinliklere yer verilebilir.

KAYNAKÇA

Akyol, Hayati. (2001) *Türkçe ilkokuma yazma öğretimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Avcıoğlu, Hasan.(2005) İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma becerilerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*.

Bekar, Ülkü. (2005). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında ailenin rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (1998). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods*. Boston: Allyn & Bacon.

Çetinkaya, Ç. Songül. (2004). *Afyon merkezindeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon: Kocatepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Devrimci, Halise.(1993). "5. sınıf çocuklarında okuma alışkanlığının incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Gömlüksiz, Mehmet Nuri. (2005). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-1.

Gönen, Mübeccel, Elif Çelebi Öncü ve Sonnur Işıtan. (2004). İlköğretim 5.,6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164.

- Gürcan, Halil, İ. (1999). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayıncılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları; No: 1113
- Güneş, Firdevs. (1992). Gizli Okumaz Yazmazlık. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 25-1; 245-249.
- Kavcar, Cahit, Ferhan Oğuzkan ve Sedat Sever. (1997). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayıncılık.
- Luma, Serpil. (2002). *Yedinci sınıf öğrencilerinin okuma beceri ve alışkanlığını geliştirmeye yönelik uygulamalı bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, Emin. (1997). *Eleştirel okuma*. Ankara: Ümit Yayıncılık..
- Ruşen, Mustafa. (1991). *Hızlı okuma*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Yılmaz, Zeynep Aydın. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığı. *İlköğretim Online*, 5, 1-6.
- Sancı, Demet. (2002). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin toplumsal, ekonomik ve kültürel durumlarının okuma motivasyonlarına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saracaloğlu, Seda, A. Nergiz Bozkurt ve Oğuz Serin. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 4, 12; 149-157.
- Sever, Sedat. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tosunoğlu, Mesiha. (2002). Türkçe öğretiminde okuma alışkanlığı ve çocukların okuma eğilimleri. *Türk Dili Dergisi*, 609, 547- 563.

Anadolu Üniversitesi

VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (27-29 Nisan 2007)